

Особливості визначення предмету злочину, відповідальність за вчинення якого передбачена ст. 210 КК України

Тихонова Олена Вікторівна, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри економічної безпеки ННПФПСКМ (Національна академія внутрішніх справ)

Предметом злочину, відповідальність за вчинення якого передбачена ст. 210 КК України «Нецільове використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням» є бюджетні кошти. Згідно п. 1 примітки до ст. 210 КК до бюджетних коштів належать кошти, що включаються до державного бюджету і місцевих бюджетів незалежно від джерела їх формування. Бюджетні кошти (кошти бюджету) - належні відповідно до законодавства надходження бюджету та витрати бюджету. При цьому, надходження бюджету - доходи бюджету, повернення кредитів до бюджету, кошти від державних (місцевих) запозичень, кошти від приватизації державного майна (щодо державного бюджету), повернення бюджетних коштів з депозитів, надходження внаслідок продажу/пред'явлення цінних паперів. Доходи бюджету розподіляються на податкові та неподаткові надходження, доходи від операцій з капіталом, а також трансферти. Витрати бюджету - видатки бюджету, надання кредитів з бюджету, погашення боргу та розміщення бюджетних коштів на депозитах, придбання цінних паперів. Видатки бюджету - кошти, спрямовані на здійснення програм і заходів, передбачених відповідним бюджетом. А економічною класифікацією видатків бюджету видатки бюджету поділяють на поточні та капітальні.

Бюджетні кошти як предмет злочинного посягання доцільно поділити на дві групи: а) кошти, заплановані в бюджеті (планові бюджетні кошти); б) кошти, які вже надійшли до бюджету (наявні бюджетні кошти). За матеріальною формою наявні кошти можуть виступати предметом злочинів у вигляді грошей у готівковій чи безготівковій формах, у вигляді казначейських векселів або векселів місцевих (обласних) державних адміністрацій. Планові кошти існують абстрактно і не надходять до бюджету внаслідок безпосередньої чи опосередкованої зміни правових приписів або цифрових записів у відповідних нормативно-правових актах і планових документах про бюджет. У залежності від суб'єкта розпорядження та цільового призначення бюджетних коштів їх можна поділити на: а) розподільні кошти; б) внутрішні кошти бюджетної установи; в) резервні кошти бюджету; г) вільні кошти бюджету; д) складові цільові кошти.

Крім того, слід враховувати, що відповідно до ст. 43 БК України при виконанні державного бюджету і місцевих бюджетів застосовується казначейське обслуговування бюджетних коштів, тобто усі надходження та витрати бюджету відбуваються із залученням органів Державної казначейської служби України (далі - ДКС України). В органах ДКС України

відкриваються рахунки, на яких ведеться облік руху бюджетних коштів, зокрема:

- єдиний казначейський рахунок (далі - ЄКР) - основний рахунок держави для проведення фінансових операцій;
- бюджетні рахунки за типами операцій - для зарахування надходжень бюджетів; для операцій клієнтів з бюджетними коштами; для обліку операцій з фінансування бюджетів та для обліку інших операцій;
- рахунки фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування;
- рахунки інших клієнтів за операціями, що не належать до операцій з виконання бюджетів, але обслуговуються органами ДКС України.

Окремі положення спеціальних нормативно-правових актів дають підстави стверджувати, що рух коштів на таких рахунках дозволяє визначити статус коштів, а саме: належать вони до бюджетних чи не належать. Статусу бюджетних вони набувають у момент надходження на один із зазначених рахунків, а втрачають статус бюджетних - у момент їх списання з такого рахунку та перерахування на рахунки суб'єктів господарювання, відкриті у банківських установах.

Аналізуючи предмет означених злочинів, зазначимо, що ним є не будь-який розмір грошових коштів, а щонайменше бюджетні кошти у великих розмірах (ч.ч. 1 ст. 210, 211 КК). Згідно з приміткою до ст. 210 КК бюджетні кошти у великих розмірах вважається така сума, що перевищує тисячу і більше разів перевищують н.м.д.г., в особливо великому - три тисячі і більше н.м.д.г. Виходячи зі змісту пп. 169.1.1 п. 169.1 ст. 169 та п. 5 підрозділу 1 розділу XX ПК, беручи до уваги необхідний розмір (цей розмір дорівнює 50 %) прожиткового мінімуму для працездатної особи (1218 грн (ст. 7 ЗУ «Про Державний бюджет України на 2015 рік»)), можна встановити, що у 2015 р. (до 1 грудня) великим розміром предмета злочинів, що посягають на фінансову безпеку держави 609000 грн (1218 x 0,5 x 1000) і більше, а особливо великим - 1827000 грн (1218 x 0,5 x 3000) і більше.

Іншими словами, розмір предмета злочину, відповідальність за вчинення якого передбачена ст. 210 КК України, прямо залежить не від суми, що становить н.м.д.г., а від розміру мінімального прожиткового мінімуму для працездатної особи через податкову соціальну пільгу. При кваліфікації діяння, на нашу думку, варто брати до уваги розмір такого прожиткового мінімуму лише станом на 1 січня того року, в якому вчинено злочинне діяння, а якщо він мав продовжуваний характер, то слід виходити з моменту його закінчення.